

викладених в підпунктах (а)-(е) пункту 1 статті 5 Конвенції. Однак, співіснування гарантій Женевській Конвенції та Європейської конвенції з прав людини під час міжнародного збройного конфлікту допускало здійснення ширших повноважень щодо взяття військовополонених і затримання цивільних осіб, які становлять ризик для безпеки, як прийнятні особливості міжнародного гуманітарного права. Водночас, Суд перевіряв чи затримання пана Хассана відповідало вимогам статті 5, зокрема чи не було таке затримання свавільним. Суд дійшов висновку, що порушення статті 5 не було.

В цілому, слід зазначити, що практика Європейського суду з прав людини щодо застосування статті 15 Конвенції є відносно незначною, що в першу чергу пояснюється винятковістю застосування цієї статті. Що стосується України, очевидно, що декларації про відступ від зобов'язань за статтею 15, які Україна робила починаючи з червня 2015 року рано чи пізно стануть предметом розгляду ЄСПЛ. До сьогодні по справах проти України питання застосування статті 15 порушувалося лише одного разу, в згадуваній вище справі Хлебик проти України.

УДК 343.424(043.2)

Адаменко О.М., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЗБЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ОСОБИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Захист прав, свобод та інтересів громадян – це одна з основних цілей держави. Домашнє насильство грубо порушує цілий ряд основоположних прав і свобод людини. Сьогодні це є актуальною проблемою для українського суспільства, яка загострюється складним соціально-економічними становищем, недосконалим законодавством, необізнаністю населення своїх прав та способів їхнього захисту, браком ресурсів у суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Війна в Україні, яка призвела до внутрішнього переміщення значної частини населення, знищення інфраструктури, практично, у багатьох областях, погіршення економічної ситуації, посилив це негативне соціальне явище.

Слід вказати, що поряд із поняттям «домашнє насильство» в юридичній науці використовуються й інші поняття, а саме: «насильство в сім'ї», «гендерне насильство», «гендерно-обумовлене насильство», «сімейно-побутове насильство», в основі яких лежить термін

«насильство». У вузькому розумінні під насильством пропонується розуміти протиправний вплив на людину проти її волі. У широкому розумінні – це діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного характеру, що спрямоване на потерпілого проти його волі, або погроза його застосування.

Кримінальне правопорушення, юридичний склад якого передбачений у диспозиції ст. 126-1 КК України, є протиправним діянням з матеріальним складом, оскільки він обумовлюється необхідністю настання хоча б одного із наслідків, які визначені у диспозиції вказаної статті, а саме: фізичні або психологічні страждання, розлад здоров'я, втрата працездатності, емоційна залежність або погіршення якості життя. У разі, якщо не буде встановлено жодного із вказаних наслідків, склад злочину відсутній.

Разом з тим, слід зазначити, що на сьогодні сексуальне насильство не підпадає під дію ст. 126-1 КК України та кваліфікується за окремими відповідними статтями Особливої частини КК України. У зв'язку з чим, наведені аргументи щодо необхідності включення умисного систематичного вчинення домашнього насильства шляхом дій сексуального характеру по відношенню до подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи до диспозиції вказаної статті. В сучасних соціально-економічних умовах України простежується тенденція до збільшення проявів домашнього насилля.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» запровадив нові механізми захисту від домашнього насильства. У цьому Законі наведене таке визначення домашнього насильства – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Також, у цьому Законі виділені види домашнього насильства та їхні ознаки:

– фізичне (заподіяння тілесних ушкоджень, незаконне позбавлення волі, мордування, залишення в небезпеці, ненадання допомоги, заподіяння смерті);

– сексуальне (будь-які діяння сексуального характеру, вчинені без згоди особи);

– психологічне (словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування, обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, що спричиняють невпевненість, нездатність захистити себе, шкоду психічному здоров'ю);

– економічне (умисне позбавлення житла, їжі, одягу, коштів чи документів, перешкоджання в отриманні лікування, заборона працювати, примушування до праці, заборона навчатися) [1].

У свою чергу, у Кримінальному кодексі України у диспозиції ст. 126-1 наводиться таке визначення домашнього насильства – умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи. Карається цей злочин громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років [2].

Окрім того відповідальність за домашнє насильство у формі сексуального насильства передбачена у ч. 2 ст. 152 КК України.

2. Сексуальне насильство, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 152, 154, 155 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цією особою службового, професійного або громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, - карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років [2].

У статті 3 Стамбульської конвенції надається таке визначення поняття «домашнє насильство» - всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються в лоні сім'ї чи в межах місця проживання або між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, незалежно від того, чи проживає правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні або незалежно від того, чи проживав правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні [3].

А також в преамбулі Стамбульської конвенції вказано, що домашнє насильство стосується не лише жінок, а і чоловіків.

Тож можна дійти висновку, що поняття домашнього насильства розкрито всюди у повній мірі та всі визначення є схожими між собою і не створюють колізій.

Література

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 груд. 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 31.01.2023)

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 31.01.2023)

3. Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Конвенція Ради Європи від 11 трав. 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (дата звернення: 31.01.2023)

УДК 34.342.2(043.2)

Бабікова О.С., д.ю.н., професор,
директор Науково-дослідного інституту проблем
досудового розслідування,
професор кафедри кримінального права НАВС, м. Київ, Україна

ПІДСТАВИ ЗАКРИТТЯ СПРАВ ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАЗК ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ (АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)

Під гаслом розбудови доброчесної влади та справедливого суспільства Законом України «Про запобігання корупції» [1] створено Національне агентство з питань запобігання корупції – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, на який покладено відповідальність за формування антикорупційної політики та запобігання корупції

НАЗК, що презентує себе як проактивну висококваліфіковану команду чемпіонів з доброчесності, яка є лідером антикорупційного руху та прикладом ефективної державної інституції протягом останніх років напрацювало достатньо для аналізу судової практики в контексті забезпечення верховенства права, законності, засад справедливості та рівності усіх перед законом.

Водночас, дотримання прав і основних свобод під час адміністративного провадження у справах, про корупційні правопорушення, пов'язані з корупцією чи реалізацією органами повноважень на проведення перевірок та складання протоколів, передбачає обов'язок забезпечити всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин справи, вирішення її в точній відповідності з законом, дослідити та оцінити докази у їх сукупності, на підставі закону і правосвідомості.

В основі такої діяльності є одна з головних засад, визначена у ч. 2 ст. 19 Конституції України, відповідно до якої органи державної влади та